

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Risicotaxatie en risicomanagement binnen de justitiehuisen

Samenvatting

In uitvoering van het Regeerakkoord wordt een evidence-based beleid door middel van risicotaxatie en risicomanagement binnen de justitiehuisen ontwikkeld. Deze ontwikkeling draagt bij tot het bereiken van de centrale doelstelling van de justitiehuisen, namelijk het terugdringen van recidive en het bevorderen van het re-integratietraject van de justitiabelen. Bijgaande visietekst omschrijft hoe het introduceren van risicotaxatie en risicomanagement in de justitiehuisen het werk van de justitieassistenten professioneel kan ondersteunen.

1. Situering

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 vermeldt een evidence-based beleid voor de justitiehuisen op basis van rapportering en monitoring van bijvoorbeeld de effectiviteit van de interventie en recidivevermindering. Deze ambitie vertaalt zich verder in de beleidsnota Justitie en Handhaving (2019-2024) door in te zetten op het gebruik van wetenschappelijk onderbouwde risicotaxatie-instrumenten binnen de justitiehuisen. Bovendien formuleerde ook de Hoge Raad voor de Justitie eind 2019 in haar bijzonder onderzoek naar het dossier van Steve Bakelmans een aantal aanbevelingen met betrekking tot het gebruik van risicotaxatie-instrumenten in de justitiële keten. Nog maar eens werd bewezen dat een gerichte screening naar en opvolging van hoog risicodaders essentieel is, willen we niet dat ze door de mazen van het net glippen.

In tegenstelling tot Nederland en het Verenigd Koninkrijk, is risicotaxatie amper ingeburgerd in België. Risicotaxatie en risicomanagement vergen een multidisciplinaire aanpak, waarbinnen de Vlaamse justitiehuisen nu de pionier zijn om op een structurele en wetenschappelijke onderbouwde manier hun rol binnen deze keten op te nemen. Binnen de justitiehuisen moet deze nieuwe manier van werken op basis van risicotaxatie-instrumenten de justitieassistent enerzijds ondersteunen bij het inschatten van het recidiverisico, helpen bij het prioriteren van dossiers en het professioneel oordeel

van de justitieassistent structureren en onderbouwen. Anderzijds moeten de risicotaxatie-instrumenten ook ondersteunen bij het bepalen van wat nodig is om herhaling van criminaliteit te voorkomen en welke intensiteit van toezicht, opvolging en begeleiding nodig is in concrete casussen. De intensiteit hangt nu vaak af van de concrete straf en strafmaat en houdt dus nog onvoldoende rekening met wat nodig is om het recidiverisico terug te dringen en het re-integratietraject van justitiabelen te bevorderen. Aan de hand van risicotaxatie kunnen we dus ook ons personeel en middelen (tijd van de justitieassistenten, dadertherapie, ...) efficiënter inzetten.

Daarom is het de bedoeling de justitieassistenten ook volop inzetten op het totale proces van meer gestructureerde informatieverzameling, risicotaxatie en risicomangement. Op die manier kunnen problemen tijdig gedetecteerd worden en kan er gepaste opvolging geboden worden zodat het recidivegevaar zo minimaal mogelijk wordt. Een gedegen risicotaxatie wordt afgenomen aan de hand van gevalideerde risicotaxatie-instrumenten. Dit wil zeggen dat ze gebaseerd zijn op risicofactoren waarvan is bewezen dat ze ook effectief samenhangen met recidive. Een risicotaxatie-instrument is een hulpmiddel om de eigen foutenmarge te beperken. Er bestaan risicotaxatie-instrumenten voor verschillende domeinen zoals zedenfeiten, partnergeweld, stalking, algemeen geweld, gewelddadig extremisme, enzovoort. Je kan dus niet zomaar één instrument voor alle soorten feiten gebruiken.

Een risicotaxatie zal regelmatig herhaald moeten worden om eventuele veranderingen in de situatie van de justitiabele tijdig te herkennen en zo kort op de bal te spelen. Bovendien worden hiermee de bouwstenen voor een goed onderbouwd advies aan de magistratuur of het gevangeniswezen versterkt.

In dat kader is samenwerking en afstemming over risicotaxatie van belang voor alle schakels van de gerechtelijke keten. Dit om de continuïteit te garanderen als het gaat over het begrip risicotaxatie, het gebruik van (bij voorkeur) gevalideerde risicotaxatie-instrumenten, opleiding, enzovoort. Cruciaal hierbij is ook de informatie-uitwisseling, want een gedegen risicotaxatie valt of staat voor een stuk met de hoeveelheid beschikbare informatie. Elke partner in de keten speelt hier een rol is, en de justitiehuisen dragen, als schakel tussen de magistratuur, het gevangeniswezen en de hulpverlening, informatie-uitwisseling hoog in het vaandel. De justitiehuisen nemen daarom tijdens de implementatie van dit huidig project het initiatief om in gesprek te gaan met de magistratuur, het gevangeniswezen en de hulpverlening om uit te klaren op welke manier, men welke informatie, wanneer, en met wie kan uitwisselen.

2. Inhoud

Om risicotaxatie en risicomangement binnen de justitiehuisen op een wetenschappelijk onderbouwde manier te ontwikkelen, werd een expertengroep, onder leiding van het kabinet Demir, aan het werk gezet om een visietekst op te maken. Deze werkgroep bestond uit academici en deskundigen uit het werkveld van de justitiehuisen, de magistratuur, het gevangeniswezen en de forensische hulpverlening. Op basis van de wetenschappelijke kennis over risicotaxatie, de beschikbare instrumenten en de werking van de justitiehuisen werd door de expertengroep een visie geformuleerd over de toepassing van risicotaxatie en risicomangement binnen de justitiehuisen. Bijgevoegde visietekst is dus de vrucht van de werkzaamheden van de werkgroep en vormt de basis voor de verdere stappen. De expertengroep nam hierbij als uitgangspunt dat de justitiehuisen zelf met interne experts risicotaxatie uitvoeren, eerder dan beroep te doen op externe deskundigen. Er wordt dan ook in eerste instantie gefocust op de interne processen van de justitiehuisen.

Aan de hand van risicotaxatie kan men het risico inschatten dat iemand nieuwe feiten zal plegen. Hoe we omgaan met bepaalde gezondheidsproblemen is een goede illustratie van de filosofie achter risicotaxatie. Hoge bloeddruk, diabetes, overgewicht, stress: allemaal factoren die de kans op hartfalen verhogen. Vertoon je een of meerdere van deze problemen, dan zal jouw huisarts het risico op hartfalen inschatten en interventies voorstellen om het risico te verlagen. Hij zal je, meer dan anderen, aanmoedigen om meer te sporten, gezonder te eten of medicatie in te nemen. Er zijn dus meer argumenten om jou op te volgen en in die opvolging te investeren. En door de opvolging via een jaarlijkse screening van je hart, kunnen we er op tijd bij zijn om hartfalen te voorkomen. Hetzelfde principe geldt ook voor daders. Ook hier is een bepaalde screening mogelijk waardoor we een beeld kunnen vormen van het risico op recidive. We weten uit wetenschappelijk onderzoek dat hoog risico daders baat hebben bij een meer intensieve en langdurige vorm van interventies. We weten ook dat laag risico daders geen baat hebben bij zeer intensieve interventies, meer nog, het kan zelfs contraproductief werken. Risicotaxatie kan ons helpen bepalen wie een lager dan wel een hoger recidiverisico vertoont, en wie dus beter gediend is met intensievere interventies. Ook kan risicotaxatie richting geven op welke risicofactoren men best focust tijdens deze interventie.

3. Verdere stappen

Op dit moment loopt de voorbereiding van het implementatietraject om ervoor te zorgen dat de justitiehuizen effectief aan de slag kunnen met risicotaxatie in het kader van hun advies- en begeleidingsopdrachten. In dit kader worden tien psychologen, deskundig in risicotaxatie, binnen de justitiehuizen als experts aangeworven, zodat de afname van de instrumenten op een wetenschappelijk verantwoorde manier wordt uitgevoerd en de justitieassistenten ondersteund worden bij de vertaling van risicotaxatie naar risicomangement.

Het is cruciaal dat heel dit proces ontwikkeld en wetenschappelijk ondersteund wordt door externe experts in samenwerking met de justitiehuizen. Voorliggende visietekst moet namelijk omgezet worden in de praktijk en afgestemd worden op de huidige werkprocessen van de justitieassistenten. Daarom gaan we samen met interne en externe experts het verdere implementatietraject vormgeven. In overleg met deze experts zal met de nodige kennis van zaken een plan van aanpak met timing worden opgesteld. Daarbij willen we werken met een gefaseerde implementatie, te starten met de groep van seksuele daders. Verder moet er onder andere bepaald worden welke finaliteit een risicotaxatie heeft per mandaat en welke risicotaxatie-instrumenten moeten gebruikt worden. Tevens moeten de nodige opleidingstrajecten voor justitieassistenten en training voor deskundigen in risicotaxatie worden voorbereid, moet er in monitoring en intervisie en supervisie voorzien worden. Daarnaast dienen er ook een aantal zaken ontwikkeld te worden zoals het format voor de gestructureerde informatieverzameling en een beslisboom. Dit alles moet ook een plaats krijgen in de methodologie van de justitiehuizen. Bovendien moet binnen het implementatietraject bekeken worden waar er opportuniteiten liggen om wat betreft risicotaxatie verder af te stemmen met de partners van de justitiehuizen, zoals de magistratuur, het gevangeniswezen en de hulpverlening. Het is belangrijk dat we kunnen samenwerken om de continuïteit van de keten van risicotaxatie doorheen heel het justitieel traject te verzekeren.

Met deze visietekst wordt een belangrijke stap voorwaarts gezet om risicotaxatie op een wetenschappelijk verantwoorde manier in te zetten binnen de justitiehuizen zodat justitieassistenten

ondersteund worden in de uitvoering van hun opdrachten. Deze ontwikkeling draagt bij tot het bereiken van de centrale doelstelling van de justitiehuisen, namelijk het bevorderen van het re-integratietraject van de justitiabelen en het terugdringen van hun recidiverisico.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR